

DOI 10.36074/logos-09.12.2022.04

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ємельянов Олександр Юрійович

д-р. екон. наук, професор,
професор кафедри економіки підприємства та інвестицій
Національний університет «Львівська політехніка»

УКРАЇНА

Для того, щоб забезпечити ефективне функціонування підприємств, необхідно покращити використання потенціалу їх економічного розвитку [1, 2]. Це, своєю чергою, потребує вдосконалення управління ресурсами підприємств [3], насамперед, їх персоналом [4, 5], засобами праці [6], енергетичними ресурсами [7], наявними грошовими засобами [8, 9] тощо. При цьому важливим є одночасне формування потенціалу подальшого економічного розвитку підприємств [11], зокрема їх інноваційно-інвестиційного [12–14] та ресурсозберігаючого розвитку [15–20], що, серед іншого, вимагає впровадження на підприємствах інноваційно-інвестиційних заходів з економії виробничих ресурсів [21–26].

Управління економічним розвитком підприємств повинно базуватися на попередньому оцінюванні його рівня. Оскільки цей рівень має відносний характер, то кожен з його показників повинен розраховуватися як відношення приросту значення відповідного абсолютного індикатора економічного розвитку підприємств у звітному періоді у порівнянні із базовим до значення цього ж індикатора в базовому періоді:

$$P_i = \frac{\Delta I_i}{I_{0i}}, \quad (1)$$

де:

P_i – рівень економічного розвитку суб'єкта підприємництва за i -тим абсолютним індикатором, частки одиниці;

ΔI_i – приріст певного абсолютного індикатора економічного розвитку підприємства в звітному періоді у порівнянні із базовим періодом, грошових одиниць;

I_{0i} – величина i -того абсолютного індикатора розвитку підприємства в базовому періоді, грошових одиниць.

Важливо, щоб обчислений приріст величини абсолютного індикатора розвитку підприємства, який фігурує у формулі (1), утворювався саме завдяки розвитку суб'єкта господарювання, а не з певних екзогенних причин (наприклад, завдяки покращенню кон'юнктури на ринках збуту продукції). Враховуючи це, можна запропонувати таку формулу для розрахунку зазначеного приросту для випадку операційного прибутку підприємства, одержаного від виготовлення та реалізації певного виду продукції:

$$\Delta \Pi_p = (\Delta C_1 + \Delta C_1) \times (O_{\bar{c}} + \Delta O_1) + (C_{\bar{c}} - C_{\bar{c}}) \times \Delta O_1, \quad (2)$$

де $\Delta \Pi_p$, ΔC_1 , ΔC_1 – приріст відповідно прибутку підприємства за певним видом продукції, її ціни та питомої собівартості в звітному році у порівнянні із

базовим роком внаслідок економічного розвитку цього підприємства, грошових одиниць;

O_6 – фізичний обсяг збуту підприємством певного виду продукції у базовому році у відповідних натуральних одиницях вимірювання;

ΔO_1 – приріст фізичних обсягів збуту певної продукції, викликаний розвитком підприємства (наприклад, нарощуванням його виробничої потужності);

C_6 , S_6 – відповідно ціна одиниці цього виду продукції без непрямих податків та питома собівартість у базовому році, грошових одиниць.

Для апробації описаного підходу до оцінювання економічного розвитку суб'єктів підприємництва було відібрано 85 промислових підприємств Західного регіону України, що належать до трьох різновидів економічної діяльності (виготовлення харчових продуктів, оброблення деревини та виробництво виробів з неї, виготовлення машин та устаткування). За кожним суб'єктом господарювання було зібрано дані про результати його діяльності та про чинники, що впливають на величину цих результатів. Завдяки цьому було обчислено рівень економічного розвитку досліджуваних підприємств за величиною їх чистого прибутку.

Як випливає з одержаних даних, середній рівень економічного розвитку досліджуваних підприємств за величиною чистого прибутку за період 2018–2021 рр. коливався за видами економічної діяльності від 4,8% до 7,3%. При цьому за значною кількістю суб'єктів господарювання економічний розвиток взагалі не відбувався (зокрема, для машинобудування частка таких підприємств перевищувала 40%). Також за усіма різновидами економічної діяльності, що досліджувалися, за більшістю суб'єктів господарювання, у яких впродовж 2018–2021 рр. відбувався економічний розвиток, його рівень не перевищував 10%, тобто був досить помірним.

Список використаних джерел:

- [1] Ємельянов, О. Ю. (2019). *Потенціал економічного розвитку підприємств: інструментарій та моделі оцінювання: [монографія]*. Львів: Національний університет «Львівська політехніка».
- [2] Лесик, Л. І. (2013). Типологія видів і чинників формування економічного потенціалу підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*, (23), 271–278.
- [3] Ємельянов, О. Ю., Петрушка, Т. О. & Висоцький, А. Л. (2013). Діагностика ресурсного забезпечення як чинника формування виробничо-збутового потенціалу підприємств. *Науковий вісник НЛТУ України*, (23.4), 128–135.
- [4] Склярчук, Т. В. & Соболев, І. В. (2017). Сучасний механізм оцінювання ефективності персоналу промислового підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*, (2(27)), 72–75.
- [5] Верхоглядова, Н. І. & Русинко, М. І. (2013). Характеристика і структура трудового потенціалу підприємства. *Інноваційна економіка*, (4), 37–40.
- [6] Ємельянов, О. Ю., Петрушка, Т. О. & Клімковський, М. І. (2020). Методологічні засади оцінювання потенціалу технічного розвитку підприємств. *ЛОГОС. ОНЛАЙН*.
- [7] Ємельянов, О. Ю., Козик, В. В. & Петрушка, Т. О. (2013). Обґрунтування економічної доцільності впровадження ресурсозберігаючих технологій як чинника економічного розвитку підприємств. *Науковий вісник Національного гірничого університету*, (4), с. 134–140.
- [8] Васюренко, О., Ляшенко, В. & Подчесова, В. (2014). Ефективність кредитування фізичних та юридичних осіб банками України: методологія аналізу стохастичних границь. *Вісник НБУ*, (1), 5–11.
- [9] Yemelyanov, O., Petrushka, T., Symak, A., Trevoho, O., Turylo, A., Kurylo, O., Danchak, L., Symak, D. & Lesyk, L. (2020). Microcredits for Sustainable Development of Small Ukrainian Enterprises: Efficiency, Accessibility, and Government Contribution. *Sustainability*, (12(15)), 6184.
- [10] Ємельянов, О. Ю. & Курило, О. Б. (2009). Ефективність використання виробничих ресурсів підприємства та їх вплив на експлуатаційні витрати. *Схід. Аналітично-інформаційний журнал*, (8), 63–67.

- [11] Погорелов, Ю. С. (2006). Развитие предприятия: понятия та види. *Культура народов Причерноморья*, (88), 75-81.
- [12] Герасимчук, В. Г., Довгань, Л. Є. & Давиденко, В. Р. (2006). Інноваційно-інвестиційний розвиток промисловості України: проблеми і перспективи. *Інвестиції: практика та досвід*, (12), 14–17.
- [13] Амоша, О. І., Булеєв, І. П. & Шевцова, Г. З. (2007). Інноваційне оновлення техніко-технологічної бази промислового виробництва на синергетичних засадах: теорія і практика. *Економіка промисловості*, (1(36)), 3–9.
- [14] Ортіна, Г. В. (2016). Модернізація та інноваційність як напрями антикризового розвитку підприємств реального сектора економіки. *Економіка та держава*, (2), 29-32.
- [15] Ємельянов, О. Ю., Петрушка, Т. О. & Крет, І. З. (2013). Методичні засади оцінювання економічної ефективності впровадження ресурсозберігаючих технологій на промислових підприємствах. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми економіки та управління»*, (754), 18–25.
- [16] Концеба, С. М. & Непочатенко, О. О. (2007). Енергозберігаючі технології в Україні: економічний ефект та перспективи впровадження. *Збірник наукових праць УНУС*, (63), 1–5.
- [17] Caliskan, H. K. (2015). Technological change and economic growth. *Procedia Soc. Behav. Sci.*, (195), 649–654.
- [18] Piva, M. & Vivarelli, M. (2018). Technological change and employment: is Europe ready for the challenge. *Eurasian Bus. Rev.*, (8(1)), 13–32.
- [19] Sredojevic, D., Cvetanovic, S. & Boskovic, G. (2016). Technological changes in economic growth theory: neoclassical, endogenous, and evolutionary-institutional approach. *Economic Themes*, (54(2)), 177–194.
- [20] Yemelyanov, O., Symak, A., Petrushka, T., Lesyk, R. & Lesyk, L. (2018). Assessment of the technological changes impact on the sustainability of state security system of Ukraine. *Sustainability*, (10(4)), 1186.
- [21] Андрусів, У. Я. & Мазур, І. М. (2017). Комплексний підхід до забезпечення раціонального використання енергетичних ресурсів. *Бізнес Інформ*, (1), 44–49.
- [22] Баландіна, І. С. (2011). Принципи формування потенціалу ресурсозбереження на підприємствах у сучасних умовах. *Бізнес Інформ*, (11), 141–143.
- [23] Бурда, В. Є. (2013). Потенціал енергозбереження та напрями використання альтернативних джерел енергії у промисловості. *Економічний часопис – XXI*, (1-2), 45–48.
- [24] Іваненко, О. В. (2013). Формування потенціалу ресурсозбереження соціально-економічних систем. *Економіка. Фінанси. Право*, (8), 7–10.
- [25] Некрасова, Л. А. & Хрістова, А. В. (2017). Формування ресурсозберігаючої моделі розвитку підприємства. *Економіка: реалії часу*, (2 (30)), 79–84.
- [26] Сотник, І. М. (2010). Економічне стимулювання ресурсозбереження у контексті сталого розвитку України. *Економіст*, (12), 72–75.